

TÜRKİYE-MOLDOVA HÜKÜMETLERARASI KARMA EKONOMİK KOMİSYONU DOKUZUNCU DÖNEM TOPLANTISI PROTOKOLÜ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti arasında 14 Şubat 1994 tarihinde imzalanan Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması'nın IX. Maddesi uyarınca kurulan Türkiye-Moldova Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu'nun (bundan sonra "Komisyon" olarak anılacaktır.) Dokuzuncu Dönem Toplantısı, 18-19 Aralık 2017 tarihlerinde Kişinev'de gerçekleştirilmiştir.

Toplantılarda Türk Heyetine Başbakan Yardımcısı Hakan Çavuşoğlu, Moldova Heyetine ise Başbakan Yardımcısı, Ekonomi ve Altyapı Bakanı Octavian Calmic başkanlık etmişlerdir.

Her iki ülke heyet listeleri, Ek-I ve Ek-II'de yer almaktadır.

Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı vesilesiyle, Moldova'da bulunduğu zaman zarfında Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcısı Hakan Çavuşoğlu Moldova Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Igor Dodon ve Başbakan Pavel Filip tarafından kabul edilmiş, Başbakan Yardımcısı, Ekonomi ve Altyapı Bakanı Octavian Calmic ve Gökoğuz Yeri Başkanı İrina Vlah ile ikili görüşmelerde bulunmuştur.

Taraflar, karşılıklı anlayış ve yapıcı bir hava içerisinde yürütülen Komisyon toplantısı sırasında, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerde kaydedilen gelişmeleri gözden geçirmişler, çeşitli alanlarda ticari ve ekonomik işbirliğinin daha da artırılması için alınacak tedbirlere ilişkin görüş alışverişinde bulunmuşlardır.

Taraflar, Komisyon toplantısında aşağıdaki hususlarda mutabakata varmışlardır.

1. TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ

1.1. Taraflar, iki ülke arasındaki ticari ilişkiler hakkında bilgi değişiminde bulunmuşlar ve son dönemde ticaret hacminin artış eğiliminde olduğunu memnuniyetle not etmişlerdir. Taraflar, ayrıca, 1 milyar Dolar olarak belirlenen ticaret hacmi hedefine ulaşılması için gerekli çalışmaların yapılması hususunda mutabık kalmışlardır.

1.2. Taraflar, 1 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) ikili ticari ve ekonomik ilişkilere sağladığı olumlu katkıdan duyulan memnuniyeti dile getirmişlerdir.

Taraflar, STA ile tesis edilen Ortak Komite'nin ikinci toplantısının 20 Kasım 2017 tarihinde Kişinev'de gerçekleştirildiğini ve söz konusu toplantıda sağlık ve bitki sağlığı önlemleri ile gümrükler konularında iki ayrı alt komite kurulmuş olduğunu not etmişlerdir.

Taraflar, söz konusu toplantıda ayrıca, hizmetler ticaretinin STA'ya dâhil edilmesi konusunda bir fizibilite çalışmasının 2018 yılı Ocak ayı sonuna kadar tamamlanması üzerinde mutabık kalındığını, hizmetler ticareti ile STA'da yer alan tarım ürünleri tavizlerinin genişletilmesine yönelik müzakerelerin bir sonraki Ortak Komite toplantısında başlatılması yönünde niyet beyan edildiğini teyit etmişlerdir.

1.3. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Binali Yıldırım'ın Moldova resmi ziyareti kapsamında 6 Mayıs 2017 tarihinde Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), Moldova Yatırım ve İhracatı Geliştirme Kurumu (MIEPO) ve Moldova Ticaret ve Sanayi Odası organizasyonunda Kişinev'de Türkiye-Moldova Forumu düzenlenmiş olmasını memnuniyetle not etmişlerdir.

1.4. Taraflar, 7 Haziran 2017 tarihinde Moldova'da düzenlenen "Yatırımlar ve İşbirliği Fırsatları" uluslararası iş forumuna Türk firmalarının katılmış olduklarını not etmişlerdir.

1.5. Taraflar, iki ülke ilgili kuruluşlarının işbirliği ile 2018 yılı ilk çeyreğinde Türkiye'de, Moldova Cumhuriyeti'ndeki yatırım fırsatlarının ve iki ülke arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması'nın sunduğu imkânların tanıtılacağı bir forum düzenlenmesine hazır olduklarını teyit etmişlerdir.

1.6. Taraflar, DEİK ile Gökoğuz Yeri İcra Komitesi arasında işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sürdürülmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

1.7. Moldova tarafı, Moldova Cumhuriyeti'ndeki bankacılık düzenlemelerinin yabancı yatırımcılar için kısıtlayıcı olmadığını belirtmiş ve Türkiye'den Moldova'ya bankacılık sektöründe yatırım yapılmasına yönelik işbirliğine hazır olduğunu ifade etmiştir.

1.8. Taraflar, iki ülke arasında ticaretin daha da geliştirilmesi ve derinleştirilmesine katkı sağlamak üzere, Moldova Cumhuriyeti Ticaret ve Sanayi Odası ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) arasında bilgi alışverişinin artırılması hususunda anlaşmışlardır.

1.9. Moldova Tarafı, Türk Tarafını, 2018 yılında Moldova Cumhuriyeti'nde düzenlenecek "Moldova Business Week", "Moldova Automotive Days", "Invest Gagauzia" adlı etkinlikler; "Made in Moldova" sergisi ve "Cahul Uluslararası İş Forumu" ile benzer nitelikli diğer etkinliklere katılmaya ve bu etkinlikleri ziyaret etmeye davet etmiştir.

1.10. Taraflar, İstanbul'da Moldova Ticaret ve Ekonomi Ofisi kurulması ve açılması sürecinde kaydedilen gelişmeyi not etmişlerdir.

1.11. Taraflar, ticaretin geliştirilmesi amacıyla karşılıklı yarar esasında gümrük konularında bilgi ve tecrübe paylaşımının devam ettirilmesi hususunda anlaşmışlar ve yetkilendirilmiş yükümlülerin karşılıklı olarak tanınmasına yönelik bir mekanizmanın geliştirilmesi ve uygulamaya konulması gerektiğini vurgulamışlardır.

2. YATIRIM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

2.1. Taraflar, her iki ülkedeki yatırım fırsatları hakkında birbirlerini bilgilendirme ve iki ülke yatırımcılarının karşılaştıkları sorunların çözümüne destek sağlanması hususlarında anlaşmışlardır.

2.2. Taraflar, Türkiye Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) ile Moldova Yatırımlar ve İhracatı Teşvik Kurumu (MIEPO) arasında imzalanacak İşbirliği Anlaşmasının iki ülke ticari ve ekonomik ilişkilerine önemli katkı sağlayacağını teyit etmişlerdir.

2.3. Taraflar, Valkaneş Serbest Bölgesi başta olmak üzere Gökoğuz Yeri'nde bulunan özel ekonomik bölgelere Türk yatırımlarının özendirilmesi amacıyla Türk yatırımcılarının

bilgilendirilmesi ve bu bölgelerin Türk yatırımcılarına tanıtılması hususunda çaba gösterecektir.

2.4. Moldova tarafı, Gökoğuz Yeri Çadır-Lunga şehrinde bulunan eski havaalanının kargo ve yolcu taşımacılığı için yeniden inşasının ortaklaşa gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir.

2.5. Moldova tarafı, Giurgiulești Uluslararası Serbest Limanının sunduğu imkânlarla dikkat çekerek, söz konusu limanın bulunduğu bölgede Türk özel sektörünce yapılacak yatırımlarla modern lojistik merkezleri kurulabileceğini belirtmiştir.

2.6. Türk tarafı, Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı arasında serbest bölgeler alanında etkin ve uzun dönemli ikili işbirliğini amaçlayan bir Mutabakat Zaptı Taslağını toplantı sırasında Moldova tarafına tevdi etmiştir.

2.7. Moldova tarafı, Moldova Cumhuriyetinde Türk tarafınca gerçekleştirilecek projelerde kullanılacak ticari amaçlı olmayan mal ve hizmetlerin KDV'den muaf tutulması yönünde çalışmalar yürütülmekte olduğunu belirtmiştir.

3. TÜKETİCİ HAKLARININ KORUNMASI ALANINDA İŞBİRLİĞİ

3.1. Taraflar, tüketicinin korunması ile piyasa gözetimi ve denetimi alanlarında mevzuat ile ilgili konularda her iki ülkenin yetkili kurumları arasında görüşmelerde bulunulması, bilgi alışverişi yapılması ve karşılıklı yarar esasında projeler uygulanması için ortak hareket edilmesi hususlarında anlaşmışlardır.

3.2. Taraflar, iki ülke yetkili kurumları arasında tüketici haklarının korunması alanında işbirliğinin tesis edilmesine yönelik olarak bir Protokol imzalanması hususunda anlaşmışlardır.

4. SANAYİ, BİLİM VE TEKNOLOJİ ALANLARINDA İŞBİRLİĞİ

4.1. Sanayi

4.1.1. Taraflar, sanayi alanında yatırımların yapılması ve teşvik edilmesi amacıyla işbirliğinin geliştirilebileceğini vurgulamış ve Moldova Cumhuriyeti'nde sanayi parkları kurulması amacıyla yapılacak çalışmalara katkı sağlanmasını teminen, "organize sanayi bölgeleri" ve "sanayi siteleri" uygulamaları hakkında Türkiye'nin tecrübelerinden faydalanılması hususunda anlaşmışlardır.

4.1.2. Türk tarafı, Moldova tarafına, Türkiye'de faaliyete geçmiş "organize sanayi bölgeleri" ve "sanayi siteleri"ne düzenlenecek teknik bir ziyaret ile bu bölgelerin yönetimi, sevk ve idaresi, faaliyetleri gibi konularda yerinde bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunmayı teklif etmiştir.

4.1.3. Taraflar, sanayi stratejisi oluşturulması ve uygulanması konusunda bilgi ve tecrübe paylaşımına açık olduklarını bildirmişlerdir.

4.1.4. Türk tarafı, Türkiye’de sanayi sektöründe faaliyette bulunan işletmeler ve ürünlerin bilgisine ulaşılması amacıyla hazırlanan sanayi ürünlerine ilişkin web portalı “Lonca”nın hem yurtiçi ve yurtdışı yatırımcılara hem de araştırmacılara hizmet verdiğini vurgulamıştır.

4.2. Bilim ve Teknoloji

4.2.1. Türk tarafı, aşağıdaki alanlarda mevcut işbirliğinin derinleştirilmesinin önemini vurgulamıştır:

- Ar-Ge teşvikleri, inovasyon programları ve desteklerine ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı,
- Her iki ülkedeki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ve üniversiteler arasında bilgi ve tecrübe paylaşımı,
- Girişimcilik eğitimlerine ilişkin bilgi paylaşımı, uzman değişimi ve karşılıklı çalışma ziyaretlerinin düzenlenmesi,
- Her iki ülkede düzenlenen önemli uluslararası konferanslar ve ekonomik seminerlerin karşılıklı olarak duyurulması.

4.2.2. Taraflar, Türkiye Bilimler Akademisi ile Moldova Bilimler Akademisi arasında imzalanmış olan Bilimsel İşbirliği Anlaşması çerçevesinde mevcut işbirliğinin geliştirilmesi, ayrıca ikili ve çok taraflı platformlarda yeni fırsatların keşfedilmesi hususunda anlaşmışlardır.

4.2.3. Taraflar, iki ülke arasında bilimsel ve teknolojik işbirliğinin teşvik edilmesi amacıyla, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) ile Moldova Cumhuriyeti Bilimler Akademisi arasında bir anlaşma imzalanmasına ilişkin müzakerelere devam edilmesi konusunda anlaşmışlardır.

4.2.4. Taraflar, tecrübe ve en iyi uygulama paylaşımı konusunun teşviki amacı ile Avrupa Birliği Ufuk2020 Programı çerçevesinde yürütülen çalışmalar da dâhil olmak üzere, Türk ve Moldovalı araştırmacılar arasında işbirliğinin artırılması hususunda anlaşmışlardır. Taraflar ayrıca, araştırmaların üretimde uygulanmasını teminen bilimsel projelerde işbirliğinin tesis edilmesi hususunda mutabakata varmışlardır.

4.3. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ)

4.3.1. Taraflar, KOBİ’lerin desteklenmesi ile ilgili politikaların geliştirilmesi konusunda işbirliğinin sürdürülmesinin önemini vurgulamışlardır.

4.3.2. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ile Moldova Cumhuriyeti KOBİ Sektörünün Kalkınmasını Destekleme Kurumu (ODİMM) arasında KOBİ’ler alanında işbirliğine yönelik olarak 5 Mayıs 2017 tarihinde imzalan Mutabakat Zaptı’ndan duydukları memnuniyeti ifade etmiş ve iki kurum arasında ortak çalışmaların sürdürülmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

4.3.3. Taraflar, Avrupa Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Destekleme Programı (COSME 2014-2020) çerçevesinde işbirliğini daha etkin hale getirmeye hazır olduklarını belirtmişlerdir.

4.3.4. Taraflar, iki ÷lke arasında k÷melenme konusunda tecr÷be teatisinin yapılması hususunda anlaşmışlardır.

4.4. Standardizasyon, Metroloji ve Uygunluk Değerlendirmesi

4.4.1. Taraflar; standardizasyon, uygunluk değerlendirmesi ve metroloji alanlarında ilgili kurumlar arasındaki mevcut işbirliğinden duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

4.4.2. T÷rk tarafı, T÷rk Standardları Enstit÷s÷'n÷n (TSE), mevcut olan ikili işbirliği protokollerini standardizasyon ve uygunluk değerlendirmesi alanlarındaki yeni gelişmeler ışığında revize etmeye hazır olduğunu ifade etmiştir.

4.4.3. Taraflar, b÷lgesel platformda "B÷lgelerarası Standardizasyon Birliği" (BASB) ve uluslararası platformlarda "Uluslararası Standardizasyon Örg÷t÷" (ISO) ve "Uluslararası Elektroteknik Komisyonu" (IEC), Avrupa düzeyinde "Avrupa Standardizasyon Komitesi" (CEN) ve "Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi" (CENELEC) bünyesinde birbirlerini destekleme konusunda mutabık kalmışlardır.

4.4.4. Taraflar, petrol ürünleri testlerini yapan laboratuvarları da kapsayacak şekilde; laboratuvarlar arası karşılaştırma testlerini geręekleřtirmeye yönelik işbirliğinden duyulan memnuniyeti ifade etmişlerdir.

4.4.5. Moldova tarafı, kalite altyapısının geliştirilmesi amacıyla Moldova Cumhuriyeti'nde standardizasyon alanında faaliyet göşt÷ren enstit÷lerin uzmanları için T÷rkiye Cumhuriyeti'ne bir çalışma ziyareti düzenlenmesini talep etmiştir.

4.4.6. Moldova tarafı, TSE'nin kurucusu olduğu ve sekreteryasını y÷r÷tt÷ę÷ Bölgelerearası Standardizasyon Birliği'nin (BASB) faaliyetlerini destekleyeceğini belirtmiştir.

4.4.7. Taraflar, iki ÷lke Ulusal Metroloji Enstit÷leri arasında işbirliği tesis etmek için 15 Aralık 2016 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptı'ndan duydukları memnuniyeti iletmişlerdir.

5. ENERJİ ALANINDA İşBİRLİğİ

5.1. Taraflar, iki ÷lke enerji d÷zenleyici kurumları arasında gerek Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) bünyesinde, gerek ikili çerçevede işbirliğinin teşvik edilmesini, bilgi ve tecr÷be paylaşımını olumlu değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

5.2. Taraflar, iki ÷lke arasında Enerji Verimliliği (EV) ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları (YEK) alanlarında yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi konusunda gör÷ř aliş-verişi yapma niyetlerini bildirmişlerdir.

5.3. T÷rk Tarafı, her yıl d÷zenlenen "Uluslararası Sanayide ve Binalarda Enerji Verimliliği ve Yönetimi Eğitimi"ne ön÷m÷zdeki dönemler için de Moldova Cumhuriyeti'nden yeni katılımcıları davet etmiştir.

6. MADENCİLİK ALANINDA İşBİRLİğİ

6.1. Taraflar, madencilik ve jeoloji alanlarında bilgi ve deneyim paylaşımı konusunda anlaşmışlardır.

6.2. Taraflar, maden kaynaklarının aranmasına yönelik iki ülkenin ilgili kurumları arasında işbirliği olanaklarının araştırılması hususunda mutabık kalmışlardır.

7. ULAŞTIRMA ALANINDA İŞBİRLİĞİ

7.1. Taraflar, Giurgiulesti Uluslararası Serbest Limanı dâhil olmak üzere, Türkiye-Moldova yönünde deniz ulaştırmasının geliştirilmesi ile çok modlu demiryolu taşımacılığının yapılması ve kombine taşımacılık hizmetleri ile iki ülke arasında bir kombine taşımacılık anlaşması imzalanması çalışmalarının yapılması hususunda mutabık kalmışlardır. Taraflar, Türk tarafınca taslağı hazırlanan Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması'nın müzakerelerinin 2018 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi hususunda mutabakata varmışlardır.

7.2. Taraflar, Türkiye-Moldova Kara Ulaştırması Karma Komisyonunun müteakip toplantısının 2018 yılı içerisinde düzenlenmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

7.3. Taraflar, eşitlik ve ortak menfaat çerçevesinde her iki ülkenin ilgili yasaları ve düzenlemelerine uygun olarak bilgi ve iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri alanlarında işbirliğini daha etkin hale getirmeye hazır olduklarını teyit etmişlerdir.

8. KENTSEL VE BÖLGESEL PLANLAMA, KONUT VE İNŞAAT ALANLARINDA İŞBİRLİĞİ

8.1. Taraflar, müteahhitlik sektörünün iki ülke ilişkilerinin daha da geliştirilmesi bağlamında önem arz ettiğini vurgulamışlardır. Türk Tarafı, bu çerçevede, Türk firmalarının bölgede önemli altyapı ve üstyapı projeleri üstlendiğinin altını çizerek önümüzdeki dönemde Moldova'da yapılacak her türlü altyapı ve üstyapı projesinde yer almaya hazır olduğunu belirtmiştir.

8.2. Taraflar, aşağıdaki alanlarda bilgi alışverişi yapmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir:

- Kentsel ve bölgesel planlama, konut ve inşaat alanlarında, ayrıca konut binalarının idaresi, bakımı ve restorasyonu konularında yasal ve normatif düzenlemelerin geliştirilmesi,
- Bölgesel ve kentsel planlama ve korunan alanlar ile doğal mirasın korunması ve değerlendirilmesi için araçların oluşturulması ve geliştirilmesi,
- İnşaat uzmanlarının, mimarların, tasarımcıların, teknisyenlerin ve denetçilerin sertifikalandırılması,
- Sosyal konut inşaatı, inşaat programlarının uygulanması,
- Doğal risk alanları ve bu bölgelerdeki riskleri, arazi kullanımını ve inşaatını önlemek ve hafifletmek için özel tedbirler,
- Mekânsal bilgi altyapısı ve ilgili hizmetlerin birlikte çalışabilirliği,
- Gençler için konut edinebilirliği ile ilgili mekanizma,
- Kentsel dönüşüm uygulamaları kapsamında; merkezi-yerel yönetim-özel sektör ve halk arasındaki sorumlulukların organizasyonu, afete dirençli altyapı sistemlerinin geliştirilmesi,
- Afet riski altındaki alanlarda; yapıların güçlendirilmesi/yeniden yapılması deneyimleri ve depreme dirençli ileri inşaat teknolojileri, farklı afet türlerine karşı alınan tedbirler

9. TARIM VE ÇEVRE ALANLARINDA İŞBİRLİĞİ

9.1. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Tarım, Bölgesel Kalkınma ve Çevre Bakanlığı arasındaki ikili işbirliğinin son dönemde daha etkin hale geldiğini not etmiş ve tarım alanındaki bu verimli işbirliğinin daha da geliştirilmesi konusunda çaba gösterilmesine hazır olduklarını ifade etmişlerdir.

9.2. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti Tarım Yürütme Komitesi 2. Dönem Toplantısının 23-24 Ekim 2017 tarihlerinde Kişinev’de gerçekleştirilmiş olmasından duyulan memnuniyeti ifade etmişlerdir. Taraflar, söz konusu toplantı neticesinde imzalanan Protokolde yer alan hükümlerin uygulamaya geçirilmesine ilişkin kararlılıklarını teyit etmişlerdir.

9.3. Taraflar,

- Toprak-bitki besleme, iklim değişikliği, tarımsal sulama ve tarımsal ekoloji konularında araştırmalar yapılması,
- Avrupa Birliği Fonları (IPARD) kullanılarak yürütülmekte olan kırsal kalkınma faaliyetleri ile ilgili bilgi ve birikimlerinin karşılıklı olarak paylaşılması,
- Her iki ülkenin tarım sektöründe faaliyet gösteren üretici örgütleri arasında karşılıklı teknik bilgi ve tecrübelerin paylaşılması,
- Tarımsal yatırımların geliştirilmesi ve işbirliği imkânlarının oluşturulmasının kolaylaştırılması

hususlarında mutabık kalmışlardır.

9.4. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti’nin dönem başkanlığında yürütülen Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) bünyesinde yapılan ortak çalışmalardan büyük memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir.

9.5. Taraflar, Moldova Cumhuriyeti ve Gökoğuz Yeri tarımsal sanayi sektörü yönetici ve uzmanlarının tarım sektöründeki gelişmeleri yerinde incelemek üzere Türkiye’yi ziyaret etmeleri konusunda anlaşmışlardır.

9.6. Taraflar, 1 Kasım 2012 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Çevre Alanında Mutabakat Zaptı” temelinde işbirliği geliştirilmesi ve Mutabakat Zaptının hükümlerinin uygulanması konusunda karşılıklı destek sağlama hususunda anlaşmışlardır.

9.7. Taraflar, tarım ve hayvancılıkta kullanılan makine ve traktör operatörlerinin eğitimi için karşılıklı teknik destek sağlamayı kabul etmişlerdir.

9.8. Moldova tarafı, öncelik verdiğini belirttiği aşağıdaki alanları uzun vadeli işbirliği için önermiştir:

- Taze meyve ve üzümün dondurulması, sınıflandırılması ve ambalajlanması için modern işletmelerin kurulması,
- makine ve traktör filosunun yenilenmesi,
- şarap imalathanelerinin modernizasyonu,
- modern üzüm bağları ve bahçelerin dikilmesi,
- eski üzüm bağları ve bahçelerin yerinden sökülmesi

9.9. Taraflar, suni substrat kullanılarak sebzelerin serada yetiştirilmesi konusunda uzmanların eğitimi ve tecrübe paylaşımı ile ilgili etkinliklerin gerçekleştirilmesine destek verilmesi hususunda anlaşmışlardır.

9.10. Moldova tarafı, Gökoğuz Yeri de dâhil olmak üzere Moldova Cumhuriyeti'nde uluslararası kalite standartlarına uygun modern hayvan kesim tesislerinin inşasını gerçekleştirmek üzere Türk yatırımcıları davet etmiştir.

9.11. Taraflar, Gökoğuz Yeri de dâhil olmak üzere Moldova Cumhuriyeti'nde hayvansal ürünlerin analizi ve belgelendirilmesi için modern laboratuvarların kurulması ve tarım alanındaki uzmanların vasıflarının artırılması için teknik destek sağlanması imkânlarını araştıracaklardır.

9.12. Taraflar, iki ülke özel sektörü tarafından, tarımsal ürünlerin yetiştirilmesi ve işlenmesi alanlarında ortak işletmelerin ve Gökoğuz Yeri dâhil Moldova Cumhuriyetinde mini seraların kurulması ile ilgili imkânları değerlendireceklerdir.

10. KÜLTÜR VE TURİZM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

10.1. Taraflar, ortak kültür mirasının korunması, ülkeler arası işbirliği ve koordinasyonun sağlanması, ülke uzmanlarının görüş alışverişinde bulunabilecekleri toplantılar ve eğitim programları düzenlenmesi, tarihi eserlerin restorasyonu konusunda bilgi ve tecrübe paylaşımının desteklenmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

10.2. Taraflar, iki ülke arasındaki derin tarihi bağların gelecek nesillere eksiksiz aktarılabilmesini teminen, her iki ülkede ortak tarihi ve kültürel eserlere ilişkin envanter çıkarılması, kütüphaneler, arşivler ve enstitülerde bulunan bilgi ve belgelerin, Tarafların ilgili mevzuatları çerçevesinde temin edilmesi konularında ortak çalışmalar yapma hususunda anlaşmışlardır.

10.3. Taraflar, her iki ülkede düzenlenecek olan, sergilere (eski eserler hariç), festival ve diğer kültürel etkinliklere karşılıklı katılımların desteklenmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

10.4. Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti'nde Gökoğuz Yeri de dâhil olacak şekilde Moldova Cumhuriyeti kültür günleri, Moldova Cumhuriyeti'nde de Türkiye Cumhuriyeti kültür günleri faaliyetlerinin sürdürülmesi hususunda anlaşmışlardır.

10.5. Düzenlenen uluslararası konferans, festival ve yarışmalara iki ülkeden de sanatçıların ve kültür alanında çalışanların katılımını teşvik etmek konusunda mutabık kalmışlardır.

10.6. Taraflar, her iki ülke arasında turizm alanında ilişkilerin geliştirilmesini teminen, devlet kurumları ve turizm sektörü temsilcilerinin katılımıyla düzenli olarak Turizm Karma Komisyon Toplantıları gerçekleştirilmesi konusunda mutabık kalmışlardır.

10.7. Taraflar, turizm eğitimi konusunda bilgi alışverişinde bulunarak; mesleki turizm eğitimi alanında uzman kişilerin deneyimlerinden yararlanılmasına yönelik işbirliği hususunda anlaşmaya varmışlardır.

10.8. Taraflar, turizm tanıtımı alanındaki işbirliğinin önemini ifade ederek, tur operatörleri, gazeteciler, seyahat yazarları, film ekipleri, havayolu temsilcileri ve kanaat önderleri için karşılıklı tanıtım gezileri düzenlenmesi imkânlarını araştırma konusunda mutabakata varmışlardır.

10.9. Taraflar, kültür ve turizm verileri ile dokümanlarının paylaşımı ve uzman değişimini teşvik etme konusunda mutabık kalmışlardır.

11. EĞİTİM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

11.1. Taraflar, “Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Eğitim, Kültür ve Araştırma Bakanlığı Arasında Kongaz Süleyman Demirel Türk Moldova Lisesi Mutabakat Zaptı”nın imza sürecinin hızlandırılması konusunda mutabık kalmışlardır.

11.2. Taraflar, “Kongaz Süleyman Demirel Türk Moldova Lisesi Yönetmeliği”nin kısa sürede hazırlanmasını desteklemek konusunda anlaşmışlardır.

11.3. Türk Tarafı, yurtdışında eğitim faaliyetleri gerçekleştirmek üzere Türkiye Maarif Vakfı’nın kurulmuş olduğunu bildirmiş ve Vakfın faaliyetleri için Moldova Tarafının desteğini beklediğini ifade etmiştir. Türk Tarafı ayrıca uluslararası eğitim kurumlarında “Türk”, “Türkiye” ve “Türk Okulu” isimleri ile Türk sembollerinin Vakfın dışındaki diğer kuruluşlarca kullanımının kanunla yasaklanmış olduğunu hatırlatmıştır.

12. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik Anlaşması’nın 5 Mayıs 2017 tarihinde imzalanmasından duydukları memnuniyeti ifade etmiştir.

13. SAĞLIK ALANINDA İŞBİRLİĞİ

Taraflar, 2018-2020 dönemini kapsayacak;

- Acil sağlık hizmetler alanında işbirliği
- Kapasite geliştirmeye yönelik eğitim alanında işbirliği
- Onkolojik hastalıkları olan Moldova vatandaşlarına sağlık hizmetleri sunulması
- Performansa dayalı ek ödeme sistemi alanında işbirliği
- Sağlık bilgi sistemleri alanında işbirliği
- İlaç ve tıbbi cihaz alanında işbirliği
- Halk sağlığı alanında işbirliği

konularını içeren bir işbirliği eylem planının imzalanması hususunda mutabık kalmışlardır.

14. TEKNİK YARDIM ALANINDA İŞBİRLİĞİ

14.1. Taraflar, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ile Moldova Cumhuriyeti Devlet Kaçırlaryası arasında ekonomik ve teknik işbirliğini geliştirmek üzere, 2 Nisan 2015 tarihinde yeniden imzalanan Mutabakat Zaptı’na istinaden yürütülen teknik işbirliğinin önemini vurgulamış ve söz konusu Mutabakat Zaptı çerçevesinde proje ve faaliyetlerin gerçekleştirilmeye devam edileceğini ifade etmişlerdir.

14.2. Taraflar, TİKA tarafından Gökoğuz Yeri'nde çalışmaları yürütülmekte olan Komrat şehrinde hastane, kreş, eğitim kompleksi ve Valkaneş şehrindeki su şebekesinin yenilenmesi projelerinin son durumu hakkında bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Taraflar, bu çerçevede, söz konusu projelerin tamamlanmasına yönelik gelinen aşama ile kaydedilen gelişmeleri memnuniyetle not etmişlerdir.

14.3. Türk tarafı, Ekonomi Bakanlığı ve TİKA işbirliğinde 2017 yılı Kasım ayında düzenlenen "Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı Programı"nın başarı ile gerçekleştirilmesinden ve Programa Gökoğuz Yeri'nden gelen temsilciler ile iştirak eden Moldova Cumhuriyeti'nin katılımından duyduğu memnuniyeti ifade etmiştir. Taraflar, önümüzdeki dönemlerde düzenlenecek bu tür programlara gereken desteği verecekleri hususunda mutabık kalmışlardır.

15. DİĞER

15.1. Taraflar, Ankara Altındağ Belediyesi ile Gökoğuz Yeri İcra Komitesi tarafından ortaklaşa yürütülmekte olan Komrat Gençlik Sanat Merkezi inşaatı, Kültür Merkezi onarımı ve Çadır-Lunga'da huzurevi inşaatı projelerinden duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir.

15.2. Moldova Tarafı, Komrat Devlet Üniversitesi Yurdu'nun onarımı projesinin gerçekleştirilmesine verdiği önemi belirtmiştir.

15.3. Moldova Tarafı, Türkiye Cumhuriyeti İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Moldova Cumhuriyeti Gökoğuz Yeri arasında işbirliğinin kurulması imkanının araştırılmasını talep etmiştir.

TÜRK HEYETİ LİSTESİ

Sn. Hakan ÇAVUŞOĞLU	: Başkan Yardımcısı, Türk Tarafı KEK Eşbaşkanı
Hulusi KILIÇ	: T.C. Kışinev Büyükelçisi
Hasan YALÇIN	: Genel Müdür Yardımcısı (Teknik Heyet Başkanı), Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Ekonomi Bakanlığı
Birol ÇETİN	: Başkan Yardımcısı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
Ahmet Yavuzhan ERDEM	: Daire Başkanı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Ekonomi Bakanlığı
Reşit Alper ERDİL	: Kışinev Ticaret Müşaviri
Hasan Murat NESİMOĞLU	: Dış Ticaret Uzmanı, Serbest Bölgeler Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğü Ekonomi Bakanlığı
Dilek PEKER	: Uzman Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı
Nesrin ÖZSARAÇ	: Uzman Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı
Esra ŞEN	: Üçüncü Katip Türkiye Cumhuriyeti Kışinev Büyükelçiliği
Sema ERBAY	: Moldova Ülke Sorumlusu, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Olgu ATÇI	: Dış Ticaret Uzman Yardımcısı, Anlaşmalar Genel Müdürlüğü Ekonomi Bakanlığı
Çağla MAZLUM	: Koordinatör Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
Alsu AHMETOVA	: Tercüman

MOLDOVA HEYETİ LİSTESİ

Sn. Octavian CALMÎC	: Başbakan Yardımcısı, Ekonomi ve Altyapı Bakanı, Moldova Tarafı KEK Eşbaşkanı
Irina VLAH	: Gökoğuz Yeri Özerk Bölgesi Başkanı, Moldova Tarafı Komisyon Başkan Yardımcısı
Iuliana DREGELIN	: Devlet Müsteşarı, Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı
Andrei KISTOL	: Devlet Müsteşarı, Eğitim, Kültür ve Araştırma Bakanlığı
Boris GYLKA	: Devlet Müsteşarı, Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Vadim CHEBAN	: Gökoğuz Yeri İcra Komitesi Birinci Başkan Yardımcısı,
Vitalie VLAH	: Gökoğuz Yeri Dış İlişkiler İdaresi Başkanı
Iurii EREMİIA	: Tüketici Haklarını Koruma ve Piyasa Denetimi Ajansı'nın Başkanı
Anatoli MELENCIUC	: Ulusal Metroloji Enstitüsü Müdürü
Mikhaela GORBAN	: Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı, Uluslararası İşbirliği Daire Başkanı
Yulia PETUHOV	: Moldova Yatırım ve İhracat Geliştirme Kuruluşu Müdür Yardımcısı
Mikhail LUPASHKU	: Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı, Şehircilik, İnşaat ve Konut Daire Başkanı
Aleksandra POPA	: Ekonomi ve Altyapı Bakanlığı, Uluslararası İşbirliği Dairesi, Ticaret Rejimleri ve İkili Ekonomik İlişkiler Şube Müdürü
Oksana PAIERELE	: Politika Analizi İzleme ve Değerlendirme Şube Müdürü
Aleksandru DONIKA	: Ulusal Gıda Güvenliği Ajansı, Veteriner ve Bitki Sağlığı Görevlerinin Koordinasyonu Servis Başkanı
Petru TSURKAN	: İçişleri Bakanlığı, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Entegrasyonu Dairesi Başkan Yardımcısı
Denis BEZHAN	: Başbakanlık Müşavirliği, Politik ve Dış Yardım Koordinasyon Müdürlüğü Baş Danışmanı
Alena STREZHESKU	: Moldova Ulusal Bankası, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Entegrasyonu Şube Müdürü

Oksana BORTA : Dışışleri ve Avrupa Entegrasyonu Bakanlığı, Ekonomi
Diplomasisi Őubesi Kâtibi

Viktor TSVIRKUN : Moldova Bilimler Akademisi, Beşeri ve Sanat Bilimleri
Őubesi Koordinatörü

Tatyana DONÇEVA : Gökoğuz Yeri Ekonomik Kalkınma İdaresi Başkanı

Taraflar, Türkiye-Moldova Hükümetlerarası Karma Ekonomik Komisyonu Onuncu Dönem Toplantısı'nın diplomatik kanallardan belirlenecek bir tarihte Ankara'da yapılmasını kararlaştırmışlardır.

İşbu Protokol, 19 Aralık 2017 tarihinde Kişinev'de, Türkçe, Romence ve Rusça dillerinde ikişer nüsha olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

Hakan ÇAVUŞOĞLU
Başbakan Yardımcısı

**MOLDOVA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

Octavian CALMIC
Başbakan Yardımcısı,
Ekonomi ve Altyapı Bakanı